

Grobovom nasproti

(Nekaj češkim pesniškim obletnicam na rob)

Na sprehodih skozi poezijo se včasih znajdemo v pozabljenih zakotjih stišanih besed, katera kot da bi govorila le še stvarjem, ki so bile nekoč, pa jih ni več. Toda ustaviti se je treba ob teh zgubljenih bisernih, prisluhnihi šepetu, pa se nam pri priči razodene nepremišljenost izključnega kulta priznane, vsakodnevno v vsej svoji bleščobi razpoložljive poetske robe, napačnost zapostavljanja nevidnega sijaja, posutega z usahlim listjem pozabe. Nabral sem nekaj tega bisernega šepeta in vas vabim na prav kratek sprehod skozi fantomsko temačno pokrajino, v kateri se čudno shajajo poti šestih pomembnih čeških pesnikov — namreč ob njihovih življenjskih, v večini primerov posmrtnih jubilejih (leto 1981 je na Češkem vse polno pesniških jubilejev).

Najstarejši in edini še živeči od tu predstavljenih čeških pesnikov je Jaroslav Seifert, nežen lirik z izredno bralsko odzivnostjo, ki pa je zadnje desetletje pisal le za predal: septembra bo proslavil osemdesetletnico. Pesniško delo Františka Halasa je med vojnama spadalo med vrhunce češke poezije, družilo je v sebi nenehno integracijsko prizadevanje s skepso prepone duševnosti in željo jasne družbenonapredne človeške opredelitve; jeseni bi bil Halas doživel osemdeset let, umrl pa je že leta 1949. Vladimír Holan je s svojo prodorno in vedno problematizirajočo poduhovljeno poezijo nedvomno dosegel v svetovnih relacijah primerljivo veličino; umrl je lansko leto, star sedemindvajset let. Josef Kainar se je v nekem smislu (kot mnogo drugih) navezal na poezijo Františka Halasa, postopoma pa sta v njegovih verzih dobila glavno besedo zgodbenost in namerna depoetizacija; Kainar je umrl natančno pred desetimi leti, star štiriinpetdeset let. Jiří Orten je zelo hitro pesniško zorel, vročično je ustvarjal, želeč na ta način premagati občutke tesnobe in osamljenosti; umrl je dvaindvajsetleten septembra 1941, ko ga je povozil nemški rešilni avto. Antonín Bartušek, ta pesnik nenehnega iskanja in notranje doslednega izpostavljanja lastne poetike negotovostim in komplikacijam, prihaja že tretjič na strani Sodobnosti: letos bi bil doživel šestdesetletnico, umrl pa je pred sedmimi leti.

F. B.

Jaroslav Seifert

KUŽNO ZNAMENJE Zaman grabim za letečimi pajčevinami
in bodečimi žicami.

Zaman se upiram s peto ob grudo,
da me ne bi tako silovito
potiskalo v temo, ki je bolj črna

od najbolj črne noči
in ne premore krone zvezd.

In vsak dan srečujem koga,
ki me mimogrede vpraša,
ne da bi odprl usta:
Kdaj? Kako? In kaj je potem?

Trenutek še plesati, poplesavati
in dihati dišeči zrak,
pa četudi z zanko na vratu!

František Halas

POKOPALIŠČE

Odspodaj vrtnice povohaš*
ko v smrti zaživiš
in v temo ljubezen odvržeš
svoj ščit

Ob vznožju groba bom zimzelen
ki te obda s tiho pesmijo
od tebe popisan pergament
ki ga leta ne uničijo

Spet naju čaka skupno spanje
na siringo trav nam vetrovi zažvižgajo
poslušala bova pljuskanje Lete
in pesem peric ko prt mrtvaški spirajo

Vladimír Holan

TRIPTIH IZ LETA 1975

O Welt, ich muss dich lassen, pel je Brahms,
in res: bili smo tu neprenehoma
tako ogroženi, kot da bi tudi naš Angel varuh
I moral imeti še svojega
Angela varuha . . . Zdaj oba odhajata,
ti pa v samem sebi nisi več niti spomin
v sedanjem trenutku . . . In še si se mislil braniti?

- II Tako ti je, kot da nisi
in še nekako povrh
tudi nočeš biti . . .

Kdo pa ve, ali prav v takšnem trenutku
niši najbolj sam svoj . . .

- III Nimaš več, kar bi povedal,
tudi molk se je odrekel tvojega bitja,
in še smrt te je potemtakem zatajila.

Josef Kainar

- LIST Tisto najlažje in najlepše bodalo
je padlo iz rok jeseni.
Na konici
dve kaplji krvi.

Nekoč bi rad napisal takšno pesem.
Da bi se, rezka, tiho spuščala k tlom
pa imela na konici
dve kaplji krvi.

Moje ali tuje,
vseeno.

Jiří Orten

- BELA SLIKA December radodaren. Nad snežno odejo
s paleto v roki kdo je stal.
Snežilo je, snežilo v njegovo slikarijo.
On ni vedel, on je slikal

to golo zimo, njene trdne kosti,
dolino krila, globljo, kot je hotel,
pa višino grudi v strmi omotičnosti.
Snežilo je na model.

Antonin Bartušek

IZGNANSTVO Zadnjikrat živeti
to sekundo,
potem pa še
vso večnost.

SmeH je zamrl
v uti na vrtu,
snežno bel
kot tvoja spodnjica.

Prav do jutra
sva otipavala stvari,
ki je njih namen
nama ostal neznan.

Prevedel František Benhart

Pismo

Meta
Kušar

Pomladni obrat, rastoča svetloba, mi pomagata pri pisanju, delu moje kmečke duše. Moja zemlja me pri tem podpira.

Ti praviš, naj že enkrat napišem nekaj, naj se že vendar *toliko razodenem, da bo jasno, da sem prevzeta, evforična, da sem s slehernim vlaknom.*

Tako je, da sem s tistim jedrom, ki k meni prihaja (naj bo srečanje, pesem, zvok ali čudeži narave) kot ogenj nad dvema trskama.

Mihaela pravi, da sem resna bralka.

Paternu je rekel, da je moja opazovalna metoda lezenje pod kožo.

Riko je rekel, da o Tomažu preveč vem.

Igor je rekel, da ne delam znanstveno.

Šalamun mi ni nič rekel — samo štamperle je zvrnil na dušek. Vse je res. Ne gre zato, da bi imel samo eden prav. Kogar moje belo akvizitersko poslanstvo zadene v trebuh, čuti posledice. Naj si dotik poimenuje kakor hoče! Naj ga zazna ali ne!

Koliko časa že berem te zbirke? Kako jim pride na misel, da zato, ker bi časa ne spoštovala. Ne, nikoli jih ne prebiram. Potem berem tisto Kermaunerjevo Pesem v maskah in Svetinovo Angelovo mehiško masko in takoj